

Semkopiba un saimneeziba.

Vataidruṣṭaśāṇa nisṭtegtā.

Sehklas kartufeli nedrihfst pirms stahdischanas dihgt.

Kā iſ peedſhwojumeem ſinams, tad raſcha bija arweenu leelaka, kād fehklas kartuſeleem lahwā ſawihſt. Maſās faiſneegibās to it weegli war iſdarit, kād kartuſelus eeleeł eefpehjami filtā gaſā, un toſ tur tif ilgi atſahj, lihds kamehr tee ir paſaudejuſchi zetorto daļu no ſawa uhdens ſatura. Leelakus daudsumus, pawaſarai ſahkotees, war nowihtinat wehjotā peedarba klonā, maſakus daudsumus — ſchad un tad kurimatā ſera rižā waj dſhwojamās telpās. Tas neko nekaitē, kād fehklas kartuſeli filtumā farukſt un ſoti ſawihſt; jo taħdi kartuſeli dſen wehlaču dauds ſpehzigakuſ afnus un dod leelakaſ raſchas, nekā fehklas kartuſeli, kas wehl viſni fulas. Katrā ſinā jaſargajahs, ka kartuſeli ſtipri neſadihgſt pirms ſtaħdiſchanas. Pirmee dihgli ir arweenu tee ſpehzigakee, un ja wiñi pee iſweſchanas uſ lauka teek nolaufſti, tad arweenu raſcha ir wahjaka; wehlaču dihgloſchais otrs afns arweenu ir neſpehzigakſ.

Sintenis.

Nahda Baltijas putnu andžīnāšanas eestahde.

Rehwales pilsehtā atrodahs Eiropas wisleelakā putnu audzināšanas eestahde, kuru ne sen kahds ahrsemes putnu audzinatajs apmeklējis, kas tagad „Wispahrigā Bahzu putnu awisē” pahr scho leetu pašneids šahdu aprakstu:

Tikai tad, kad ir isdewiba, kahdā eewehtojamakā Kreewijas osts pilsehtā fatiktees ar firmahm, kas us ahrsemehm suhta prezēs, un apsluhkot schihs semes putnu audsinafchanas panahkumus, — tikai tad war puslihds pareisi nowehrot, no kahda swara tee ir. Mumēs ir schahda reta isdewiba gadijuſees, un mehs ne-efam wiſ masumu brihnijuschees, redsedami, ka no Kreewijas ostahm ne reti iſeet fuki, kuru lahdinsch pastahw weenigi is olahm, kas, beſ mas iſnehmumeem, pa leelakai dalai nolemtas preelfch Anglijas tirgeem. Tā tad tur ir ſeme, kuras eedſihwotaji, neluhkojotees us pahrdoschanas weetas leelo tahlumu un augſtajahm malzahm par fuhtijumeem us turen, ſpehj ſaimneezibas putnu audsinafchanas produktos jeb raschojumos netik ween iſturet konkurenzi jeb fazenschanos ar wiſahm tahn ſemehm, kas atrodahs Anglijai tuwaku, bet ari wehl eewehtojamu petnau dſiht. Tadhā pat famehrā ſtahw Kreewijā ari ſoſu audsinafchana, ar kuru it ihpaschi ſemneeki nodarbojahs; par ſawu prezi wini ari arweenu dabon labu zenu. Kur tik dauds putnu teek audſinats un turets, tur ir, pats par ſewi ſaprotams, ari tirgoſchanahs ar ſpalwahm loti eewehtojama. — Deemschehl, tur wehl maſo lauſchu fehtas tikai reti reds labaku fugu putnus. Bee tam gan buhs ne-ustiziba wainiga, kuru parahda jaunu fugu eeweſchanai, ka ari fliktee panahkumi, kurns dauds ſemkopju pee tahdu fugu audsinafchanas peedſihwojischi. Kā gan ari weenkahrtſchais ſemkopis lai mahk, ſawu no ahrsemehm parakſito putnu fugu peeradīnat pee ſawa klimata jeb gaiſa un pa leelakai dalai glehwuligos ſopinus pareisi kopt un tihrus audſinat tahtak! Zaur to nahk, ka us Kreewu tirgeem loti beechi atrod putnus, pee kureem it gaiſchi redſams, ta teem peemaifitas waj nu Hamburgas, waj Spahnijas, waj Italeeschu fugu aſinis; schihs trihs fugas ir wiſwairak manamas. Bet ari jau Gelsch-Kreewijā ir atrodamas putnu audſinatawas, kuras.

darbojahs netik ween leelā mehrā, bet ari strahdā ar plaschahm leetas sinaschanahm, un talabad ari audsina labaku fugu lopus. Tahdas ir it ihpaschi tahs putnu audsinaschanas eestahdes, kas audsina tilai kahdu fewishchku putnu fugu. Is schihm audsinatawahm Kreewijas semkopis war dabut jau turpat usaudfinatus, un ta tad ari pee turenas klimata peeradinatus putnus, un tam wairs newaijaga pee audsinaschanas ker-tees ar pahrač leelu ruhpibu, usmanibu un bailehm, kas lihds ar da-scheem flikteem panahkumeem dascham labam putnu audsinatajam fa-ruhktina darbu. Par to, fa labaku putnu fugu zeenischana un audsi-naschana Kreewijā pehdejā laika eewehrojami pazehluſees, par to wiš-pirms jayateizahs schihs semes leelakahs putnu audsinaschanas eestah-des ihpaschneeka ruhpelim. Eischena Blocka lunga wahrds ir pasih-stams tahu paht Kreewijas robeschahm, un mehs preezajamees, fa esam ſcho lungu mahzijusches pasiht, fa weenu no wišbedsigakajeem putnu au-dsinatajeem, un fa mums bijusi laime, apluhkot wina eetaifes darbibu. Rehwale war lepotees, fa winas muhyrds atrodahs eetaife, kahdas otras wairs paſaulē naw.

Garam gar muischian, kuru apsfihwo ihpaſchneels pats, eet leeſakais zefſch zaute parku us putnu namu pirmo rindu. Schè wiſpirms friht azis pulks wiſſkaſtako ſasanu jeb putnu, kuri brihwi kustahs pa leelu, apſtahditu buhri. Schè wini parahdahs fawā pilnigajā krahsu gresnumā.

Tihtarus Kreewijā it ihpaschi mihlejot, ta muhſu pawadonis fazijs, kad mehs brihnijamees pahr ſcho putnu daschadibu un leelo dau-dsumu. Tihtari bija eeweetoti kahdā blakus nodalā.

No scheijenes wed zelch jaur kahdeem leeleem wahrteem un eet tad garam wairakahm gresnahm faimneebas ehkahn us kahdu nodatu, kas eetaisita weenigi preeksch wistahm. Mehs redsejahm schè no drachschu pinumeem buhwetus un ar dselss durwim eerihkotus buhrus, kas bija usstahditi diwkahrschà rindà. Katram no scheem buhreem ir pakatejà galà no koka buhwets, praktifki eerihkots stallis cetaisits. Brihwa kustefchanahs ir un ari paleek weena no galwenajahm waijadsibahm preeksch wistu weselibas usturefchanas, ka ari preeksch weselu pehznahzeju eeguhfchanas. Kà rahdahs, tad ari Blocka funga, sawu eestahdi eetaifot, ir turejees pee schihm domahm, jo telpas ir wifur gandrihs pahrleezigi plaschas. Schè ir ari uhdens wade eetaisita, no kuras schis tik nepeezeeschamais schlidrumis tek wifös stallös un wifäs nodaläs. Seme ir wifur bagati aplaisita ar tihrako upes fmitli. Kas us wifu scho naminu un dahsu apdfihwtajeem schmejahs, tad tas aisenetu pa dauds telpas, kad tos ari tikai pawirfchus gribetum aprakstit. Peetiks, kad isskaidrojam, ka mehs schè gandrihs wifäs pasifstamahs wistu fugas, un pee tam pateesi loti flavejamös ekemplarös jeb gabalös, efam redsejuschi. Pee tahdas eerihkofchanas ir weegli domajams, ka peramo olu pahrluhkofchana teek stipri atweeglotu, un ka tur nekad newar peemaifitees sweschas asinis, kas preeksch tihru peramo olu eeguhfchanas naw wis no masa swara. Tas gan patiks wiseem putnu mihtotajeem, kad mehs sakam, ka wifus Blocka funga audsinafchanas materials ir apmehram 2000 gabalu leels. Kas us turenii gribetu aifzelot, tas atradihs us apmehram 18 tuhkf. Kwadrat-afu leela gruntsgabala daschà labà sinà dauds eewehrojamaku, ko redset, neka wairakajás putnu usstahdés.

Nahkamā nodalā, kura ir reisas 12 leelaka nekā pirmejahs, ir pahwi eewectoti. Ir loti patihkams flats, apluhkot tik daudsus no scheem skaistajeem lopineem, kureem ir dasch'daschadas krahsas. Muhmigs pawitons ir scho skaisto putnu mahjoklis, un pa-ehnu wiareem dod — preelsch schi noluhka gruntsqabala widū eestahditee koki.

(Beaufort's bee - Latw. Am." Br. S., 1891, 4).

Masač ſkaiftis, bet tomehr wehl arweenu patihkams ir dſehrīwu un ſtaſtiku pulks, kaſ it fatižigi dſihwo kopā weenā nodakā. Blakus at-rodofchais, apſhogotais dahrīs, türſch ir dauds leelaks par pirmeojo, ir eetaiſits preeſch ſoſim ween, un ſchē mehs redsam, ka pizzejam ir loti leela iſwehle; jo ſchē, bes pamahaſahm Kreewu ſoſim, ir atrodami pa-teefi ſkaifti eſemplari jeb gabali no Tuluses, Emdenes, Pommeres, Rih-les un zitahm ſoſu fugahm. — Wiſpirms mehs apſtafhjamees pee vih-lehm. Ka ſoſis, ta ari vihles ir atſchiktas plafchā nodakā, un ir patihkami redset, ka winas mudsch pa mauru. Schē ſtahw leelahs Ehlsberijas un Pečinas vihles garā, baltā rindā, kura loti ſtipri atſchki-rabs no wehl ſpehzigalajahm Sweedru, bisama, Leisara, ſkaiftajahm fmaragda un zitahm raibahm vihlu fugahm. Teeſham pretim ir ar zeetu ſhogu aptaiſits parka gabals eerikots par aifſlogu jeb aploku preeſch breeſchu fugahm. Mehs nekaſewimees pee weſelas rindas krahtinu, kurōs daſchadi meſcha ſwehri teek tureti, bet eſim zaur loti leelajeem ſakau dahuſeem, kaſ teek kultiweereti jeb kopti tikai preeſch putneem, uſ leelo dihki. Ja putnu audſinataja azs jan ir preezaju-ſees, vihlu pulkus uſſkatot, tad ſchē tam wehl jo wairak janoteek. Leels pulks gulbju lepni yeld pa uhdene; wairakee no teem gan ir kupa-gulbji, bet ari no dſeedataju-gulbjeem un melnajeem un meln'kaſlaine-jeem gulbjeem atrodahs labi eſemplari. Mandarinas- un bruhtes- un zitas ſkaiftas vihles un ſoſis, ka ari daſch'daſchadi gahrni, kaſ atro-dahs pa dalaſ perelku namōs, pa dalaſ kraſtmala, — tas wiſs kopā ir aina jeb bilde, kaſ ſpehj eepreezinat latra putnu mihlotaja ſirdi. Atpakač nahekoſ, mehs wehl apmekejäm eetaiſi, kura teek perets. Schē redsam darbā weſelu rindu pereſchanas aparatu; ſchē ir taſiti vehz jaunakahs konſtrukzijas un ſpehj 21 lihds 25 deenās uſ reisu, apme-ram, tuhloſch' jauneem zahliſcheem dahuwinat dſihwibu. Zaur ka-rahm durwim war ee-eet baroſchanas telpās, no kura hrm weenu puſi, vehz waijadsibaſ, war turet gaifchaku waj tumſchaku. Eetaiſchu un maſchinu ari ſchē netruhſki.

Ar mas soleem mehs fasneedsam olu magasina un epekaſchanaſ ruhmi. Schihm peefleenaſh ehdamä magasina, leetu ſchkuhnis, ſud- malas preekſh graudu ſkrofchanaſ, daschi aploopeju dſihwofti u. t. t. Sawas originalitetes jeb fawadibas deht ween, mehs newaram atſtaht nepeeminetu — Iai gan tas nekahdä ſakarä nestahw ar putneem — no Blocka funga ectaſito ſaku dahrſu, kas mudſchet mudſch no ſcheem jozigajeem krimtejeem. Pa laikeem ſchë ſimteem ſaku farodotees kopä. Wifai ſchai eestahdei waijaga uſ katru apmelletaju darit ne-iſdſehſchamu eefpaidu, it ihpafchi tad, lad to wada paſiſtamais, laipnais ihpafch-neels pats un tam wiſu redſeto iſſlaidro; bes tam ari waijaga ſajust godbihijibu pret ſcho eestahdes dibinataju, knesch ir uſnehmeeſ, fawä ſemē pirmais tahdu darbu west galä. Schihs, pateefi flawejamahs eestahdes wadiſchanu ir Blocka fungs uſdevis zoologam un lopu au- dſinatajam A. Baſchiaton-Kirſcha fungam.

Wehlam Eischenam Blocka fungam dauds laimes un wina pateesi „leelakajai Eiropas putnu audsinafchanas eestlahdei“ labu weiksmi! G. 3.

Daschadi sikhumi.

Kā war padarit loka meetus semē isturigus.

Vai padaritu koka meetus semē isturigus, tad wajaga nemt wahritu lin'fehku elku un tai veebehrtil dauds smalki faberstu ogku klah, lihds ka-mehr weela ir til beesa, ka ar to war apfimehret to meeta dalu, kas nahk semē eekfghā.

Preezigi ūmeedamees, wezakee wihi atstahja ūchenki. Baumerts pirmajā azumirklī bija drusku nokaunejeeš, — bet latdabuja it drihs atkal fawu paſč'apširu un paruzinaja tikai plezus. „Ko tahds wezis ūfprot no džihwes, kas wiſu fawu muhſchu naw, bijiš ahrpus ūawa pilſehtela muhreem!“ wiaſč ūfzija un plahpaja atkal tahlak. Wina uſ- maniaakais ūlaūtaiš bija Ķhrmanis Rable.

Tam jauzahs un malahs wiſs, ko wiſsch dſirdeja, pa galwu, un wiſsch jau gandrihs fabla faunetees, ka tilk ilgi bija nodſiħwojis masā pilſehtinā. Azumirkli tas nodomaja eet us P—u, un jo ilgaki wiſsch us Baumertu klausijahs, jo ſtaidraki tas noſkahta, ka nekur zitur, ka tilk aqſwas pilſehtid ir iħiha meeta wreelfsch wiżaq.

„Rihtwakar mehs tadſchu atkal redſesimees?“ Chrmanis jautaja, wehlu nakti uſ mahjahm eedams.

"Meister", es ari eesthu us P-u," Ehrmanis eemetahs ihfi
kunsti

"Tā, tu ari eesi us P—u?" meisteris atkahrtoja, nolika darba riikus pee malas un eespreeda rokas fahndōs. "Tad tu ari eesi us P—u! To dseesmu mebs meisteri tagad it labi pašīstam. Ta ir tāhda modes dseefma. Es domaju, tagad naw wairš neweena jauna puščha, neweenas jaunas meitas, kas nedomā, fa tas esot par kaunu, misu muhisku nodūšwot masā vilsehtīx!"

„Ees waru eet, kure tif pats gribu!“ Ehrmanis eefauzahs, fam
meistera runa nepatifa.

"Tur tew pilnigi taifniba," meisteris meerigi atteiza.
 "Tä tad ari us Þ—u?" tas pats wejis peepeschi eefauzahs,
 kas wakarä Baumerta leelibu pahrtrauza un tagad eenahža darba
 istabä. "It redsams, kad tik muhsu laikos sahdam ir laba leela mite,
 tad tuhlit tas atrod peekritejus. Baumerts ir akurat fä schurku kehras.

"Kad winsch schodeen eeswiltos, es domaju, is latras mahjas islilstu
pa wihrelim waj fewelei un streetu winam pakat. Nu, nu, nememeet
par launu, jaunelli," winsch runoja us Ehrmani un klapeja tam us
plezeem. "Eita ween us P-u, kad jums tas tiik. Es domaju,
ka strahdigas, godigas zilwels ari P-a war lo nopolnites. Bet flin-

"... ja lahvige, govgie jaibis un p—a luit is nopeleebes. Si riumuma lahipitaju, kam iti patihk rokas turet biffsu kabatās un plahipisti leelites, et tagad P—ā akurat jau deewsgan, un es domaju, ka tur nemas newehlahs, ka to bars kluhru paleelinats no jaunpeenahzeejem is nasaibam vilsehtinabm."

„Es negribu aiseet, lai tur ūinkotu.“ Chrmanis fazijs, „bet es
grību kā flakt peemahzītees fawā amatā!“
„Tas ir freemū un labi!“ wezis atbildeja. „Sinams gan,
pā war dauds kā peemahzītees, gan laba, gan lauma, — bet
vehdejais jau arweenu wairak peelihp. Loti jašargahs; zitadi noklihīt
ā nezekeem.“

"Juhu runajeet lä pats mahzitajs, Franzia tehw," meisteris fazija
mihnedams. "Juhsu wahrdi kerahs pee firðs."

"Mana brahla weenigais dehls," wezais Franzis atteiza behdig, ir nomaldijees un vasudis. Mai deemahihiihas iau mirekha vasehma

